

- ۱- انجام دادن امور مربوط به شرکت (در حدود قانون تجارت و اساسنامه)
- ۲- اجرای مصوبات مجامع عمومی صاحبان سهام
- ۳- تعیین یک نفر به عنوان مدیرعامل و مشخص کردن حدود اختیارات وی
- ۴- تنظیم صورت دارایی و ترازنامه و حساب عملکرد و سود و زیان
- ۵- دعوت مجمع عمومی عادی سالانه برای تصویب صورت‌های مالی

بازرسان

رکن سوم شرکت‌های سهامی بازرس یا بازرسان می‌باشند که وظیفه کنترل اداره امور شرکت را به نمایندگی از طرف سهامداران انجام می‌دهند. طبق قانون تجارت، مهمترین وظیفه بازرس یا بازرسان عبارت است از:

- ۱- اظهارنظر در خصوص صحت و درستی صورت دارایی و ترازنامه و حساب سود و زیان که مدیران برای تسلیم به مجمع عمومی تهیه می‌کنند.
- ۲- اظهارنظر درباره صحت مطالب و اطلاعاتی که مدیران در اختیار مجامع عمومی می‌گذارند.

فرایند تشکیل شرکت‌های سهامی

- ۱- شرکت سهامی عام - طبق ماده ۶ اصلاحیه قانون تجارت، برای تأسیس شرکت سهامی عام مؤسسين باید حداقل ۲۰ درصد سرمایه شرکت را تعهد نموده و حداقل ۳۵ درصد مبلغ تعهد شده را در حسابی به نام "شرکت در شرف تأسیس" نزد یکی از بانک‌ها واریز نمایند و سپس اظهارنامه‌ای^۱ به ضمیمه طرح اساسنامه شرکت^۲ و طرح اعلامیه پذیره‌نویسی سهام^۳ که به امضای کلیه مؤسسين رسیده باشد به اداره ثبت شرکت‌ها تسلیم و رسید دریافت نمایند^۴. پس از صدور اجازه انتشار اعلامیه پذیره‌نویسی سهام توسط اداره ثبت شرکت‌ها، مؤسسين اعلامیه پذیره‌نویسی سهام را در جراید آگهی نموده و مهلتی را برای پذیره‌نویسی تعیین می‌نمایند.

پس از انقضای مهلت پذیره‌نویسی، مؤسسين حداکثر تا یک ماه به تعهدات پذیره‌نویسان رسیدگی و پس از احراز تعهد تمام سرمایه شرکت و واریز حداقل ۳۵ درصد آن، تعداد سهام هر یک از تعهدکنندگان را تعیین نموده و مجمع عمومی مؤسس را دعوت می‌نمایند.^۱ مجمع عمومی مؤسس پس از تشکیل و رسمیت جلسه نسبت به موارد زیر اتخاذ تصمیم می‌نماید:^۲

الف - رسیدگی و احراز پذیره‌نویسی کلیه سهام

ب - شور درباره اساسنامه شرکت و تصویب آن

ج - انتخاب اولین مدیران و بازررس یا بازرسان شرکت

پس از پایان جلسه مجمع عمومی مؤسس، اساسنامه به ضمیمه صورتجلسه مجمع و اعلامیه قبولی مدیران و بازرسان جهت ثبت به اداره ثبت شرکت‌ها تسلیم گردیده و پس از ثبت شرکت در اداره ثبت شرکت‌ها، شرکت تشکیل شده محسوب می‌گردد.

لازم به توضیح است که عملیات حسابداری مربوط به ثبت شرکت سهامی عام تا قبل از ثبت شرکت در اداره ثبت شرکت‌ها در دفاتری غیررسمی تحت عنوان "دفاتر مؤسسين" انجام شده و پس از به ثبت رسیدن شرکت و دریافت دفاتر قانونی، عملیات به دفاتر قانونی منتقل می‌شود.

۲- شرکت سهامی خاص - برای تشکیل و ثبت شرکت سهامی خاص تسلیم اظهارنامه ثبت شرکت و اساسنامه شرکت که به امضای کلیه سهامداران رسیده باشد، به انضمام رسید بانکی مبنی بر واریز حداقل ۳۵ درصد از سرمایه تعهد شده و اسامی اولین مدیران و بازرسان به همراه اعلامیه قبولی آنها کفایت می‌کند.

اسامی اولین مدیران و بازرسان به همراه اعلامیه قبولی آنها کفایت می‌کند.

آشنایی با برخی از مفاهیم و اصطلاحات در خصوص سرمایه

قبل از بحث درباره سرمایه، لازم است با مفاهیم و اصطلاحات زیر آشنا شویم:

- ۱- سهم - طبق ماده ۲۴ اصلاحیه قانون تجارت، سهم قسمتی از سرمایه شرکت سهامی است که مشخص کننده میزان مشارکت و تعهدات و منافع صاحب آن در شرکت می‌باشد. ورقه سهم، سند قابل معامله‌ای است که نماینده تعداد سهامی است که صاحب آن در شرکت دارد. سهم ممکن است بانام و یا بی‌نام باشد.
- ۲- سهام بانام - سهامی است که نام دارنده آن روی ورقه سهم قید گردیده است. نقل و انتقال این نوع سهام باید در دفتر ثبت سهام شرکت به ثبت برسد و انتقال دهنده یا وکیل یا نماینده قانونی او این انتقال را در دفتر مزبور امضا نماید.^۳
- ۳- سهام بی‌نام - سهامی است که نام دارنده آن روی ورقه سهم درج نمی‌گردد و به صورت سند در وجه حامل تنظیم شده و دارنده آن، مالک آن شناخته می‌شود. نقل و انتقال این نوع سهام با قبض و اقباض به عمل می‌آید.
- ۴- گواهی نامه موقت سهام - برگه‌ای است که شرکت به وسیله آن تعداد و نوع سهام و مبلغ پرداخت شده هر یک از صاحبان سهام را پیش از صدور اوراق سهام تصدیق می‌کند. این گواهی نامه در حکم سهام است، ولی در هر حال ظرف مدت یک سال پس از پرداخت تمامی مبلغ اسمی سهام باید ورقه سهام صادر و به صاحب سهم تسلیم و گواهی نامه موقت سهام مسترد و ابطال گردد.^۴

۱- ماده ۱۶ اصلاحیه قانون تجارت

۵- سهام صادر شده - عبارت از تعداد سهامی است که تا تاریخ معینی قانوناً صادر شده است.
 ۶- سهام خزانه - عبارت از آن تعداد از سهام صادر شده است که توسط خود شرکت بازخرید شده ولی باطل نگردیده و برای فروش مجدد نگهداری شده است. طبق ماده ۱۹۸ اصلاحیه قانون تجارت، بازخرید سهام توسط شرکت سهامی ممنوع است.

۷- سهام در دست سهامداران - عبارت از تعداد سهامی است که توسط شرکت صادر گردیده و در اختیار سهامداران می باشد.

به عبارت دیگر سهام در دست سهامداران تفاوت بین سهام صادر شده و سهام خزانه است.
 ۸- سهام پذیره نویسی شده (تعهد شده) - سهام صادر نشده ای است که به منظور رعایت شرایط پذیره نویسی برای پذیره نویسان تخصیص می یابد (یعنی سهامی که به طور نسبی فروخته شده اما بهای آن هنوز پرداخت نشده است). سهام

ارزش بازار سهام - ارزشی است که هر سهم بعد از شروع فعالیت شرکت بر اثر عواملی مانند توان سودآوری، میزان سود هر سهم و سیاست تقسیم سود، در بازار سهام پیدا می کند. معمولاً سهام در بازار سهام مانند بورس اوراق بهادار یا افراد با این ارزش مورد معامله قرار می گیرد.

بین افراد با این ارزش مورد معامله قرار می‌گیرد.

۱۱- سرمایه ثبت شده (سرمایه قانونی) - آن بخش از حقوق صاحبان سهام است که توسط قانون مشخص شده و در اساسنامه شرکت نیز قید می‌شود. به عبارت دیگر سرمایه ثبت شده جمع ارزش اسمی سهام صادر شده است. سرمایه قانونی را نمی‌توان بین صاحبان سهام تقسیم نمود و فقط در زمان انحلال شرکت، سرمایه قانونی بین سهامداران توزیع می‌گردد.

۱۲- صرف سهام - هرگونه مازاد حاصل از فروش سهام نسبت به ارزش اسمی آن صرف سهام نامیده می‌شود. صرف سهام اساساً از منابع زیر حاصل می‌شود:

الف - فروش سهام به مبلغی بیش از ارزش اسمی

ب - تبدیل سهام ممتاز یا اوراق قرضه قابل تبدیل به سهام عادی

ج - مازاد حاصل از فروش مجدد سهام خزانه نسبت به بهای تمام شده آن

د - کاهش ارزش اسمی سهام

۱۳- کسر سهام - هرگونه کسر دریافتی حاصل از فروش سهام نسبت به ارزش اسمی آن کسر سهام نامیده می‌شود. به استناد ماده ۱۶۰ اصلاحیه قانون تجارت، صدور سهام به کمتر از مبلغ اسمی آن توسط شرکت‌های سهامی ممنوع است.

۱۴- تعهد صاحبان سهام - عبارت است از مانده مطالبات شرکت از سهامداران بابت پذیره‌نویسی سهام که قرار است وجه آن در تاریخ معینی به شرکت پرداخت گردد. مانده حساب "تعهد صاحبان سهام" به عنوان کاهنده حقوق صاحبان سهام در ترازنامه طبقه‌بندی و گزارش می‌شود.

۱۵- سرمایه پرداخت شده - عبارت است از حاصل جمع سرمایه ثبت شده و صرف سهام، منهای مانده حساب تعهد صاحبان سهام.

انواع سهام

در یک طبقه بندی کلی می توان سهام را به دو گروه زیر تقسیم نمود:

۱- سهام عادی

۲- سهام ممتاز

سهام عادی

سهام عادی عموماً بخش عمده ای از سهام صادره را تشکیل داده و معرف حقوق صاحبان سهام عادی در خالص دارایی های شرکت سهامی می باشد. دارندگان سهام عادی، صاحبان اصلی و نهایی شرکت محسوب شده و دارای حقوق و مزایایی به شرح زیر می باشند:

الف - داشتن حق رأی در مجامع عمومی صاحبان سهام و انتخاب اعضای هیئت مدیره و بازرسان

ب - سهم شدن در سود و زیان شرکت

ج - سهم شدن در باقی مانده دارایی های شرکت در زمان انحلال

د - داشتن حق تقدم در خرید سهام جدید در هنگام افزایش سرمایه

سهام ممتاز

سهام ممتاز

سهام ممتاز معرف نوعی مالکیت محدود در شرکت سهامی است که دارندگان آن علاوه بر دریافت مبلغی سود معین دارای امتیازاتی نیز می‌باشند. سود سهام ممتاز معمولاً به صورت درصدی از ارزش اسمی بیان می‌شود، مثلاً وقتی گفته می‌شود سهام ممتاز ۱۰ درصد یعنی سهام ممتازی که سالانه معادل ۱۰ درصد ارزش اسمی به آن سود تعلق می‌گیرد. البته باید توجه داشت که این موضوع به معنی تضمین سود سهام نیست بلکه مفهوم آن این است که وقتی شرکت پرداخت سود سهام را تصویب می‌کند، صاحبان سهام ممتاز دارای حق تقدم در دریافت سود بوده و قبل از پرداخت سود به صاحبان سهام عادی، به میزان ۱۰ درصد ارزش اسمی سهام خود سود دریافت می‌کنند. برخی از ویژگی‌های سهام ممتاز عبارتند از:

- الف - داشتن حق رأی بیشتر نسبت به سهام عادی
- ب - اولویت در دریافت سود سهام (در صورت اعلام و تصویب سود)
- ج - اولویت در بازافت سرمایه هنگام انحلال شرکت
- د - قابل تبدیل بودن به سهام عادی به اختیار سهامدار
- ه - قابل بازخرید بودن (به اختیار شرکت یا به اختیار دارنده سهم)
- و - داشتن امتیاز جمع شوندرگی سود سهام (در مواردی که سود سهام تصویب و پرداخت نمی‌شود).
- ز - داشتن حق مشارکت در سود اضافی، علاوه بر نرخ سود از پیش تعیین شده

لازم به توضیح است که ویژگی‌های فوق لزوماً مختص به یک نوع سهام ممتاز نیست و ممکن است یک سهام ممتاز یک یا چند ویژگی فوق را داشته باشد. انواع سهام ممتاز و نحوه برخورد حسابداری با هر یک، در ادامه این فصل (پس از حسابداری صدور سهام) به تفصیل مورد بحث قرار خواهد گرفت.

حقوق صاحبان سهام

حقوق صاحبان سهام در شرکت‌های سهامی مانند سایر مؤسسات معادل تفاوت خالص دارایی‌ها و بدهی‌ها می‌باشد. با این وجود، رعایت استانداردهای حسابداری مستلزم این است که بخش حقوق صاحبان سهام در ترازنامه شرکت‌های سهامی به وضوح منابع حقوق مالکان آن را نشان دهد. منابع اصلی حقوق صاحبان سهام عبارتند از:

- ۱- مبلغ پرداختی توسط سهامداران (سرمایه پرداخت شده):
 - الف - سرمایه ثبت شده یا سرمایه قانونی (سهام عادی یا سهام ممتاز)
 - ب - مازاد پرداخت شده نسبت به ارزش اسمی سهام (صرف سهام^۱)
- ۲- مازاد سود خالص بر سود سهام پرداختی به سهامداران (سود انباشته و اندوخته‌ها)
- ۳- منابع ناشی از تجدید ارزیابی دارایی‌ها (مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها)
- ۴- اهدایا و اگذاری بلاعوض دارایی‌ها به واحد تجاری (سرمایه اهدایی)

نحوه ارائه حقوق صاحبان سهام در ترازنامه به شرح زیر است:

حقوق صاحبان سهام:

×	سرمایه - سهام عادی (... سهم... ریالی تمام پرداخت شده)
×	سرمایه - سهام ممتاز (... سهم... ریالی تمام پرداخت شده)
×	صرف سهام عادی
×	صرف سهام ممتاز
×	جمع سرمایه پرداخت شده
×	سرمایه اهدایی ^۲
×	اندوخته‌ها
×	مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها
×	سود (زیان) انباشته
×	جمع حقوق صاحبان سهام

فرایند تشکیل

عملیات

- ۱- فرو
- ۲- فر
- ۳- ف

ف

در ادامه

عملیات حسابداری صدور سهام

عملیات حسابداری صدور سهام بستگی به تأمین منابع آن دارد که به شرح زیر مورد بحث قرار می‌گیرد:

- ۱- فروش سهام به طور نقد
- ۲- فروش سهام بر مبنای پذیره نویسی
- ۳- فروش سهام به صورت غیر نقدی

فروش سهام به طور نقد

هنگامی که سهام به طور نقد به فروش می‌رسد، حساب وجوه نقد معادل قیمت فروش سهام بدهکار و حساب "سرمایه - سهام" معادل ارزش اسمی سهام بستانکار می‌شود. چنانچه سهام به قیمتی بیشتر از ارزش اسمی فروخته شود، مابه‌التفاوت قیمت فروش و ارزش اسمی در بستانکار حساب صرف سهام ثبت می‌شود و در صورتی که سهام به قیمتی کمتر از ارزش اسمی فروخته شود، مابه‌التفاوت به بدهکار حساب کسر سهام منظور می‌گردد.

شایان توجه است در صورتی که شرکت بیش از یک نوع سهام صادر نموده باشد باید برای هر یک از انواع سهام حساب‌های جداگانه‌ای در دفاتر ایجاد نمود.

مثال ۱-۱- شرکت فلورا در تاریخ ۱۳۸۱/۶/۳۱ تأسیس گردیده و در همین تاریخ ۳,۰۰۰ سهم عادی ۵۰۰ ریال خود را به ازای هر سهم ۷۰۰ ریال و ۱,۰۰۰ سهم ممتاز ۱,۰۰۰ ریالی خود را به ازای هر سهم ۱,۲۰۰ ریال به طور نقد به فروش رساند. مطلوبست:

(۱) انجام ثبت لازم در دفتر روزنامه در تاریخ ۱۳۸۱/۶/۳۱

(۲) تهیه بخش حقوق صاحبان سهام در ترازنامه به تاریخ ۱۳۸۱/۶/۳۱

حل:

(۱) ۱۳۸۱/۶/۳۱ وجوه نقد

$$(۳,۰۰۰ \times ۷۰۰) + (۱,۰۰۰ \times ۱,۲۰۰) = ۳,۳۰۰,۰۰۰$$

$$۳,۰۰۰ \times ۵۰۰ = ۱,۵۰۰,۰۰۰$$

سرمایه - سهام عادی

$$۱,۰۰۰ \times ۱,۰۰۰ = ۱,۰۰۰,۰۰۰$$

سرمایه - سهام ممتاز

$$۳,۰۰۰ \times (۷۰۰ - ۵۰۰) = ۶۰۰,۰۰۰$$

صرف سهام عادی

$$۱,۰۰۰ \times (۱,۲۰۰ - ۱,۰۰۰) = ۲۰۰,۰۰۰$$

صرف سهام ممتاز

(۲) حقوق صاحبان سهام:

۱,۵۰۰,۰۰۰

سرمایه - سهام عادی

۱,۰۰۰,۰۰۰

سرمایه - سهام ممتاز

۶۰۰,۰۰۰

صرف سهام عادی

۲۰۰,۰۰۰

صرف سهام ممتاز

۳,۳۰۰,۰۰۰

جمع سرمایه پرداخت شده

فروش سهام بر مبنای پذیره نویسی

فروش سهام در شرکت‌های سهامی غالباً از طریق پذیره نویسی صورت می‌گیرد که مستلزم پرداخت قسمتی از بهای سهام در آینده می‌باشد. در مواردی که سهام به صورت پذیره نویسی به فروش می‌رسد معمولاً بخشی از بهای آن (حداقل ۳۵ درصد) به طور نقد و مابقی به صورت اقساطی از پذیره نویسان دریافت می‌گردد. در این گونه موارد، هنگام پذیره نویسی، حساب وجوه نقد معادل مبلغ نقد پرداختی توسط پذیره نویسان و حساب "تعهد صاحبان سهام" معادل کل مبلغ تعهد پذیره نویسان بدهکار شده و حساب "سرمایه - سهام پذیره نویسی شده" یا "سرمایه - سهام تعهد شده" معادل ارزش اسمی سهام بستانکار می‌شود و تفاوت بین قیمت فروش و ارزش اسمی سهام به حساب "صرف سهام" منظور می‌گردد، یعنی ثبت زیر در دفاتر صورت می‌گیرد:

×

وجوه نقد

×

تعهد صاحبان سهام

×

سرمایه - سهام پذیره نویسی شده

×

صرف سهام

مانده حساب "سرمایه - سهام پذیره نویسی شده" در ترازنامه همانند حساب "سرمایه" گزارش می‌شود و مانده حساب "تعهد صاحبان سهام" به صورت کاهنده حقوق صاحبان سهام در ترازنامه طبقه بندی و گزارش می‌شود.

مانده حساب "سرمایه - سهام پذیره نویسی" در صورت کاهنده حقوق صاحبان سهام در ترازنامه طبقه بندی می شود.
 "تعهد صاحبان سهام" به صورت کاهنده حقوق صاحبان سهام در ترازنامه طبقه بندی می شود.

مثال ۱-۲ - شرکت فریال در تاریخ ۱۳۸۱/۸/۳۰ به صورت سهامی عام تأسیس گردید. در این تاریخ کلیه سهام شرکت که شامل ۵,۰۰۰ سهم عادی ۱,۰۰۰ ریالی بود به قیمت هر سهم ۱,۲۰۰ ریال پذیره نویسی گردیده و ۳۵ درصد بهای آن نقداً پرداخت و مابقی توسط پذیره نویسان تعهد گردید.
 مطلوبست:

- انجام ثبت لازم در دفتر روزنامه در تاریخ ۱۳۸۱/۸/۳۰
- تهیه بخش حقوق صاحبان سهام در ترازنامه به تاریخ ۱۳۸۱/۸/۳۰

حل:

$5,000 \times 1,200 \times 35\% =$	۲,۱۰۰,۰۰۰	(۱) ۱۳۸۱/۸/۳۰ وجوه نقد
$5,000 \times 1,200 \times 65\% =$	۳,۹۰۰,۰۰۰	تعهد صاحبان سهام
$5,000 \times 1,000 =$	۵,۰۰۰,۰۰۰	سهام عادی پذیره نویسی شده
	۱,۰۰۰,۰۰۰	صرف سهام عادی

(۲) حقوق صاحبان سهام:

سرمایه - سهام عادی	۵,۰۰۰,۰۰۰
صرف سهام عادی	۱,۰۰۰,۰۰۰
	<hr/>
	۶,۰۰۰,۰۰۰
	<hr/>
	(۳,۹۰۰,۰۰۰)
	<hr/>
	۲,۱۰۰,۰۰۰

کسر می شود: تعهد صاحبان سهام
 جمع سرمایه پرداخت شده

مثال ۱-۳
 مطالبه نمودن
 تا تاریخ
 داشتند
 با توجه
 به قیمت
 سهام
 مطلوب
 حل:

مطالبه مبلغ تعهد شده

مبلغ تعهد شده (پرداخت نشده) سهام باید ظرف مهلت مقرر در اساسنامه مطالبه شود. هرگاه شرکت قصد مطالبه تمام یا قسمتی از مبلغ تعهد شده را داشته باشد، مراتب از طریق نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشار شرکت به اطلاع کلیه سهامداران می‌رسد. در این صورت یکی از دو حالت زیر ممکن است رخ دهد:

۱- واریز کل مبلغ تعهد شده توسط پذیره نویسان - در این حالت ثبت زیر در دفاتر صورت می‌گیرد:

وجوه نقد

×

تعهد صاحبان سهام

×

۲- خودداری صاحبان سهام از پرداخت مبلغ تعهد شده - در صورتی که یک یا چند نفر از پذیره نویسان ظرف مهلت مقرر نسبت به واریز مبلغ مورد مطالبه اقدام ننمایند، شرکت سهام این‌گونه افراد را از طریق بورس اوراق بهادار (در صورتی که شرکت در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده باشد) و یا از طریق مزایده به فروش رسانده و از حاصل فروش، ابتدا کلیه هزینه‌های مربوط مانند هزینه‌های فروش مجدد سهام را برداشت نموده و سپس باقی مانده را (در صورتی که وجود داشته باشد) به بستانکاری سهامداران مذکور منظور می‌نماید.

مثال ۳-۱

با در نظر گرفتن اطلاعات مثال ۲-۱، شرکت فریال در تاریخ ۱۳۸۲/۸/۳۰

مثال ۳-۱- با در نظر گرفتن اطلاعات مثال ۲-۱، شرکت فریال در تاریخ ۱۳۲۸/۸/۳۰ مبلغ تعهد شده سهام را از سهامداران مطالبه نمود و تا تاریخ ۱۳۲۲/۱۰/۳۰ به سهامداران مهلت داد تا نسبت به تأدیه بدهی خود اقدام کنند. تا تاریخ ۱۳۲۲/۱۰/۳۰، کلیه پذیره نویسان به استثنای تعدادی از سهامداران که مجموعاً ۴۰۰ سهم شرکت را در اختیار داشتند مبلغ بدهی خود را پرداخت نمودند. با توجه به شرایط پذیره نویسی، در تاریخ ۱۳۲۲/۱۱/۱۰ سهام سهامدارانی که به تعهد خود عمل نکرده بودند از طریق مزایده به قیمت هر سهم ۱,۲۵۰ ریال به فروش رسید. هزینه های فروش بالغ بر ۳۰,۰۰۰ ریال گردید. در تاریخ ۱۳۲۲/۱۱/۱۵ طلب سهامداران مذکور پرداخت گردید. مطلوبست: انجام ثبت های لازم در دفتر روزنامه

حل:

$3,900,000 \times \frac{4,600}{5,000} =$	۳,۵۸۸,۰۰۰	وجوه نقد	۱۳۲۲/۱۰/۳۰
	۳,۵۸۸,۰۰۰	تعهد صاحبان سهام	
$400 \times 1,250 =$	۵۰۰,۰۰۰	وجوه نقد	۱۳۲۲/۱۱/۱۰
$400 \times 1,200 \times \%65 =$	۳۱۲,۰۰۰	تعهد صاحبان سهام	
	۱۸۸,۰۰۰	حساب های پرداختنی	
	۳۰,۰۰۰	حساب های پرداختنی	
	۳۰,۰۰۰	وجوه نقد	
	۱۵۸,۰۰۰	حساب های پرداختنی	۱۳۲۲/۱۱/۱۵
	۱۵۸,۰۰۰	وجوه نقد	

صدور اوراق سهام

هنگامی که مبلغ سهام پذیره نویسی شده (تعهد شده) به طور کامل توسط پذیره نویسان پرداخت شود، ورقه سهام صادر شده و ثبت زیر در دفاتر صورت می گیرد:

- × سرمایه - سهام پذیره نویسی شده
- × سرمایه - سهام

مثال ۱-۴- با در نظر گرفتن اطلاعات مثال های ۱-۲ و ۱-۳، با فرض این که شرکت فریال در تاریخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۸ اوراق سهام را صادر و تحویل سهامداران نموده باشد،

للو بست: انجام ثبت لازم در دفتر روزنامه در تاریخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۸

۵,۰۰۰,۰۰۰	سهام عادی پذیره نویسی شده	۱۳۸۲/۱۱/۱۸
۵,۰۰۰,۰۰۰	سهام عادی	

سهام ممتاز با اولویت در دریافت سود

اولویت در دریافت سود بدین مفهوم است که در صورت تقسیم سود ابتدا سود سهام ممتاز بر مبنای نرخ از پیش تعیین شده پرداخت گردیده و سپس باقی مانده بین سهامداران عادی تقسیم می شود. اولویت در دریافت سود سهام ممتاز و نحوه برخورد با آن تابع ویژگی های خاصی به شرح زیر می باشد:

۱- سهام ممتاز با سود انباشته (سهام ممتاز جمع شونده) - این ویژگی سبب می شود که چنانچه به هر دلیلی در یک سال سود سهام تصویب و پرداخت نگردد، سهم سود صاحبان سهام ممتاز با توجه به نرخ از پیش تعیین شده انباشت گردد که اصطلاحاً به آن "سود سهام معوق" می گویند. سود سهام معوق برای شرکت بدهی تلقی نمی شود، زیرا تا زمانی که پرداخت سود تصویب نشده هیچ گونه تعهدی برای شرکت ایجاد نخواهد شد، اما عدم پرداخت سود سهام ممتاز باید در یادداشت های توضیحی صورت های مالی افشا شود.

در سال های بعد، هنگامی که پرداخت سود سهام تصویب می شود، قبل از پرداخت هرگونه سود به صاحبان سهام عادی ابتدا باید سود سهام معوق و همچنین سود سال جاری صاحبان سهام ممتاز به طور کامل محاسبه و پرداخت گردد.

۲- سهام ممتاز بدون سود انباشته (سهام ممتاز غیر جمع شونده) - دارندگان این گونه سهام ممتاز از مزیت انباشت سود برخوردار نبوده و در صورت تصویب پرداخت سود تنها محق دریافت سود سهام با توجه به نرخ از پیش تعیین شده برای سال جاری می باشند.

۳- سهام ممتاز با حق مشارکت کامل در سود - این ویژگی

۳- سهام ممتاز با حق مشارکت کامل در سود - این ویژگی سبب می شود که صاحبان سهام ممتاز علاوه بر دریافت سود سهام برای هر سال بر مبنای نرخ از پیش تعیین شده، در هر گونه سود سهام تصویب شده اضافی نیز سهمی گردند. به عنوان مثال، چنانچه سهام ممتاز ۸ درصد با حق مشارکت کامل در سود باشد ابتدا صاحبان سهام ممتاز معادل ۸ درصد و پس از آن صاحبان سهام عادی نیز معادل ۸ درصد مبلغ اسمی به عنوان سود دریافت می نمایند، سپس در صورتی که سود اضافی وجود داشته باشد، به نسبت مبلغ اسمی سرمایه، بین صاحبان سهام عادی و ممتاز توزیع می گردد.

۴- سهام ممتاز با حق مشارکت جزئی در سود - این ویژگی سبب می شود که صاحبان سهام ممتاز علاوه بر دریافت سود سهام برای هر سال بر مبنای نرخ از پیش تعیین شده، تنها تا یک نرخ اضافی که در اساسنامه و روی ورقه سهام درج شده است، در باقی مانده سود نیز سهمی گردند.

با توجه به انواع سهام ممتاز به لحاظ دریافت سود سهام می توان شش وضعیت زیر را متصور شد:

۱- سهام ممتاز بدون سود انباشته و بدون حق مشارکت در کل سود

۲- سهام ممتاز با سود انباشته و بدون حق مشارکت در کل سود

۳- سهام ممتاز بدون سود انباشته و با حق مشارکت کامل در سود

۴- سهام ممتاز با سود انباشته و با حق مشارکت کامل در سود

۵- سهام ممتاز بدون سود انباشته و با حق مشارکت جزئی در سود

۶- سهام ممتاز با سود انباشته و با حق مشارکت جزئی در سود

مثال ۱-۲- سرمایه شرکت فرزانه متشکل از ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال سهام عادی (۴,۰۰۰ سهم ۱,۰۰۰ ریالی) و ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال سهام ممتاز ۱۰ درصد (۱,۰۰۰ سهم ۱,۰۰۰ ریالی) است. شرکت در سال‌های ۱۳۷۱ و ۱۳۷۲ سودی بین سهامداران تقسیم

نکرده است. سود سهام اعلام شده برای سال ۱۳۷۳ مبلغ ۸۰۰,۰۰۰ ریال است. مطلوبست: محاسبه سود متعلق به هر گروه از سهامداران با توجه به هر یک از مفروضات زیر:

(۱) سهام ممتاز بدون سود انباشته و بدون حق مشارکت در کل سود باشد.

(۲) سهام ممتاز با سود انباشته و بدون حق مشارکت در کل سود باشد.

(۳) سهام ممتاز بدون سود انباشته و با حق مشارکت کامل در سود باشد.

(۴) سهام ممتاز با سود انباشته و با حق مشارکت کامل در سود باشد.

(۵) سهام ممتاز بدون سود انباشته و با حق مشارکت جزئی تا ۱۳ درصد در سود (۳ درصد سود اضافی) باشد.

(۶) سهام ممتاز با سود انباشته و با حق مشارکت جزئی تا ۱۳ درصد در سود (۳ درصد سود اضافی) باشد.

سود ممتاز بدون سود انباشته و بدون حق مشارکت در کل سود باشد.

۶) سهام ممتاز با سود انباشته و بدون حق مشارکت در کل سود باشد.

حل:

۱) سهام ممتاز بدون سود انباشته و بدون حق مشارکت در کل سود باشد.
 سود سهام ممتاز سال جاری $(1,000,000 \times 10\%)$
 باقی مانده سود متعلق به سهام عادی $(800,000 - 100,000)$

جمع	سهام عادی	سهام ممتاز
1,000,000	700,000	100,000
700,000	700,000	100,000
800,000	700,000	100,000

از آنجا که سهام ممتاز از مزیت انباشت سود برخوردار نمی باشد، لذا سود معوق سالهای قبل به آن تعلق نگرفته و فقط سود سال جاری برای سهام ممتاز محاسبه گردیده و باقی مانده سود به سهامداران عادی تعلق گرفته است.

۲) سهام ممتاز با سود انباشته و بدون حق مشارکت در کل سود باشد.

سود سهام ممتاز معوق $(1,000,000 \times 10\% \times 2)$
 سود سهام ممتاز سال جاری $(1,000,000 \times 10\%)$
 باقی مانده سود متعلق به سهام عادی $(800,000 - 300,000)$

جمع	سهام عادی	سهام ممتاز
2,000,000	500,000	200,000
1,000,000	500,000	100,000
500,000	500,000	300,000
800,000	500,000	300,000

تنها تفاوت این فرض با فرض اول در خصوص انباشته شدن سود سهام ممتاز است، لذا ابتدا سود سهام معوق سهامداران ممتاز محاسبه گردیده است.

با توجه به
 جاری
 در نهایت
 شده است

۴) سها

۳) سهام ممتاز بدون سود انباشته و با حق مشارکت کامل در سود باشد.

سهم ممتاز	سهام عادی	جمع
۱۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۶۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰
۲۴۰,۰۰۰	۲۴۰,۰۰۰	۲۴۰,۰۰۰
۱۶۰,۰۰۰	۶۴۰,۰۰۰	۸۰۰,۰۰۰

سود سهام ممتاز سال جاری $(1,000,000 \times 10\%)$
 سود سهام عادی معادل ۱۰ درصد $(4,000,000 \times 10\%)$
 تخصیص باقی مانده سود به نسبت ارزش اسمی سهام:

$$\text{سهام ممتاز} \left(\frac{1}{5} \times 3,000,000^* \right)$$

$$\text{سهام عادی} \left(\frac{4}{5} \times 3,000,000 \right)$$

$$* 3,000,000 = 4,000,000 + 1,000,000 - 800,000$$

باقی مانده سود

با توجه به این که سهام ممتاز دارای مزیت انباشت سود نمی باشد، لذا سود معوق به آن تعلق نگرفته و فقط سود سال جاری برای آن محاسبه گردیده و پس از آن سود سهام عادی براساس نرخ سود سهام ممتاز محاسبه شده است. در نهایت باقی مانده سود (۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال) به نسبت ارزش اسمی سهام ممتاز $(\frac{1}{5})$ و عادی $(\frac{4}{5})$ بین آنها تقسیم شده است.

۴) سهام ممتاز با سود انباشته و با حق مشارکت کامل در سود باشد.

شده است. سود (۲۰۰,۰۰۰ ریال) به نسبت ارزش اسمی سهام ممتاز (۱/۵) و عادی (۴/۵) بین آنها تقسیم

(۴) سهام ممتاز با سود انباشته و با حق مشارکت کامل در سود باشد.

سهم ممتاز	سهام عادی	جمع
۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰
۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۴۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰
۲۰,۰۰۰		۲۰,۰۰۰
۸۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	
<u>۳۲۰,۰۰۰</u>	<u>۴۸۰,۰۰۰</u>	<u>۸۰۰,۰۰۰</u>

سود سهام ممتاز معوق $(1,000,000 \times 10\% \times 2)$

سود سهام ممتاز سال جاری $(1,000,000 \times 10\%)$

سود سهام عادی معادل ۱۰ درصد $(4,000,000 \times 10\%)$

تخصیص باقی مانده سود به نسبت ارزش اسمی سهام:

سهام ممتاز $(100,000 \times \frac{1}{5})^*$

سهام عادی $(100,000 \times \frac{4}{5})$

باقی مانده سود $100,000 = 800,000 - (200,000 + 100,000 + 400,000)$ *

تفاوت این فرض با فرض سوم در خصوص انباشته شدن سود سهام ممتاز است. همان گونه که ملاحظه می شود ابتدا سود معوق سال های قبل محاسبه گردیده و سپس بقیه محاسبات مانند فرض سوم انجام شده است.

(۵) سهام ممتاز بدون سود انباشته و با حق مشارکت جزئی تا ۱۳ درصد در سود (۳ درصد سود اضافی) باشد.

جمع	سهام عادی	سهام ممتاز
۱۰۰۰,۰۰۰		۱۰۰۰,۰۰۰
۴۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	
۳۰,۰۰۰		۳۰,۰۰۰
۲۷۰,۰۰۰	۲۷۰,۰۰۰	
<u>۸۰۰,۰۰۰</u>	<u>۶۷۰,۰۰۰</u>	<u>۱۳۰,۰۰۰</u>

سود سهام ممتاز سال جاری $(1,000,000 \times 10\%)$
 سود سهام عادی معادل ۱۰ درصد $(4,000,000 \times 10\%)$
 سود سهام اضافی سهام ممتاز $(1,000,000 \times 3\%)$
 باقی مانده سود متعلق به سهام عادی

در این حالت پس از محاسبه سود برای سهامداران عادی به میزان ۱۰ درصد (معادل نرخ سود سهامداران ممتاز)، ابتدا معادل نرخ سود مشارکت اضافی برای سهامداران ممتاز محاسبه گردیده و باقی مانده سود به سهامداران عادی تعلق گرفته است. لازم به توضیح است که چنانچه نرخ باقی مانده سود برای مشارکت اضافی کفایت نکند، باقی مانده سود به نسبت ارزش اسمی سهام بین سهام ممتاز و عادی تقسیم می گردد. این حالت در فرض ششم بیان شده است.

سهام ممتاز با سود انباشته و با حق مشارکت جزئی تا ۱۳ درصد در سود (۳ درصد سود اضافی) باشد.

۶) سهام ممتاز با سود انباشته و با حق مشارکت جزئی تا ۱۳ درصد در سود (۳ درصد سود اضافی) باشد.

سهم ممتاز	سهم عادی	جمع	
۲۰۰,۰۰۰		۲۰۰,۰۰۰	سود سهام ممتاز معوق $(1,000,000 \times \%10 \times 2)$
۱۰۰,۰۰۰		۱۰۰,۰۰۰	سود سهام ممتاز سال جاری $(1,000,000 \times \%10)$
۴۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	سود سهام عادی معادل ۱۰ درصد $(4,000,000 \times \%10)$
۲۰,۰۰۰		۲۰,۰۰۰	سود سهام اضافی سهام ممتاز $(1,000,000 \times \%2^{\#})$
۸۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	سود سهام عادی $(4,000,000 \times \%2)$
<u>۸۰۰,۰۰۰</u>	<u>۴۸۰,۰۰۰</u>	<u>۳۲۰,۰۰۰</u>	

باقی مانده سود $1,000,000 = (200,000 + 100,000 + 400,000) - 800,000$ *

نرخ باقی مانده سود $\%2 = \frac{1,000,000}{5,000,000} = \frac{\text{باقی مانده سود}}{\text{جمع ارزش اسمی سرمایه}}$

چون باقی مانده سود برای تخصیص بین سهام ممتاز و عادی کمتر از ۳ درصد است، نرخ تخصیص باقی مانده سود برای سال جاری ۲ درصد می باشد. بنابراین باقی مانده سود (۱۰۰,۰۰۰ ریال) به نسبت ارزش اسمی سهام ممتاز و عادی بین آنها تقسیم شده است.

سود انباشته، اندوخته‌ها، سود سهام و انحلال و تصفیه شرکت‌های سهامی

سود انباشته

در شرکت‌های سهامی در پایان هر دوره مالی، پس از بستن حساب‌های موقت، مانده حساب خلاصه سود و زیان می‌یابد و بخشی از آن به عنوان سود سهام بین سهامداران توزیع می‌گردد. بنابراین مانده سود انباشته در پایان هر دوره مالی عبارت از مجموع سود خالص دوره جاری و دوره‌های مالی قبل شرکت منهای سودهای توزیع شده و مبالغ تخصیص یافته به اندوخته‌ها می‌باشد. سود انباشته به عنوان آخرین رقم در بخش حقوق صاحبان سهام در ترازنامه طبقه‌بندی می‌شود. متداول‌ترین اقلامی که موجب افزایش یا کاهش سود انباشته می‌شوند در حساب T، در زیر نشان داده شده است.

سود و زیان انباشته	
۱- سود خالص	×
۲- تعدیلات سنواتی	×
۳- اندوخته‌ها	×
۴- سود سهام	×

اندوخته‌ها

اصطلاح اندوخته در حسابداری برای توصیف محدودیت در توزیع سود انباشته بین صاحبان سهام به کار گرفته می‌شود. به عبارت دیگر اندوخته بخشی از سود قابل تخصیص می‌باشد که بین صاحبان سهام تقسیم نشده و در واحد تجاری باقی می‌ماند. محدودیت در توزیع سود انباشته ممکن است ناشی از موارد زیر باشد:

۱- محدودیت‌های قانونی - طبق ماده ۱۴۰ اصلاحیه قانون تجارت، هیئت مدیره مکلف است هر سال ۵ درصد از سود خالص را به عنوان اندوخته قانونی موضوع نماید. منظور نمودن اندوخته مذکور تا زمانی که به ۱۰ درصد سرمایه شرکت برسد، الزامی است. اندوخته قانونی قابل انتقال به حساب سرمایه نبوده و تا زمان انحلال شرکت قابل تقسیم بین سهامداران نمی‌باشد.

۲- محدودیت‌های قراردادی - گاهی اوقات مفاد قراردادها به گونه‌ای است که مستلزم تخصیص بخشی از سود انباشته به عنوان اندوخته می‌باشد، مانند اندوخته وجوه استهلاکی برای بازخرید اوراق قرضه.

۳- سایر محدودیت‌ها - در برخی موارد به منظور تقویت بنیه مالی یا حفظ نقدینگی یا فراهم آوردن امکانات توسعه فعالیت‌های آتی شرکت، بنا به پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام بخشی از سود انباشته برای اهداف خاصی کنار گذاشته می‌شود که اصطلاحاً به آن "اندوخته اختیاری" می‌گویند، مانند اندوخته توسعه دارایی‌های ثابت.

هنگام تخصیص سود انباشته به اندوخته‌ها باید به این نکته توجه داشت که این اندوخته‌ها باید به گونه‌ای ایجاد شود که در صورت انحلال شرکت، به سهامداران برگرداند.

دارایی های ثابت.

هنگام تخصیص سود انباشته به اندوخته‌ها، حساب سود و زیان انباشته معادل مبلغ تخصیص یافته بدهکار شده و حساب اندوخته مورد نظر (اندوخته قانونی، اندوخته توسعه و تکمیل و ...) بستانکار می‌شود. از نظر مقاصد گزارشگری مالی نیز هر یک از اندوخته‌ها به طور جداگانه در ترازنامه و گردش حساب سود (زیان) انباشته گزارش می‌شود. لازم به توضیح است که تخصیص سود انباشته به اندوخته‌ها تأثیری بر جمع حقوق صاحبان سهام و دارایی‌های واحد تجاری ندارد، زیرا اندوخته‌ها و سود انباشته هر دو از اقلام تشکیل دهنده حقوق صاحبان سهام می‌باشند.

مثال ۱-۲ - سود و زیان انباشته شرکت فرحناز در ابتدای سال ۱۳۸۱ دارای مانده بدهکاری معادل ۳۵۰,۰۰۰ ریال بوده است. سود خالص شرکت در سال ۱۳۸۱ مبلغ ۸۰۰,۰۰۰ ریال می‌باشد. مجمع عمومی صاحبان سهام شرکت در تاریخ ۱۳۸۲/۴/۲۵ تصویب نمود که معادل ۵ درصد سود خالص به عنوان اندوخته قانونی و مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال برای توسعه کارخانه تخصیص یابد.

مطلوبست: انجام ثبت لازم در دفتر روزنامه در ارتباط با تصمیمات مجمع عمومی
حل:

	۲۴۰,۰۰۰	سود و زیان انباشته ۱۳۸۲/۴/۲۵
	۴۰,۰۰۰	اندوخته قانونی
$۸۰۰,۰۰۰ \times 5\% =$	۲۰۰,۰۰۰	اندوخته توسعه و تکمیل

سود سهام

سود سهام بخشی از منافع واحد تجاری است که بنا به پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام بین سهامداران تقسیم می‌شود^۱. سود سهام هنگامی به عنوان بدهی قطعی (سود سهام پرداختنی) در دفاتر شناسایی می‌شود که مجمع عمومی صاحبان سهام پرداخت آن را تصویب (اعلام) نماید و تا زمانی که مجمع عمومی پرداخت آن را تصویب نکرده باشد، هیچ‌گونه تعهدی در مورد پرداخت سود برای شرکت ایجاد نخواهد شد. لازم به ذکر است که سود سهام به سهامدارانی تعلق می‌گیرد که در تاریخ تشکیل مجمع عمومی مالک سهام باشند و نام آن‌ها در دفتر ثبت سهام شرکت به ثبت رسیده باشد.

انواع روش‌های توزیع سود سهام

سود سهام را به شکل‌های زیر می‌توان بین صاحبان سهام توزیع کرد:

۱- سود نقدی

۲- سود غیر نقدی

۳- سود سهمی

سود نقدی

سود نقدی معمولترین شکل توزیع سود بین سهامداران است. در خصوص توزیع سود نقدی سهام، باید سه مقطع تاریخی زیر را مورد توجه قرار داد:

- ۱- تاریخ پیشنهاد سود سهام توسط هیئت مدیره - در تاریخ پیشنهاد سود سهام توسط هیئت مدیره (که همان تاریخ ترازنامه است)، هیچگونه ثبتی در دفاتر صورت نمی‌گیرد و تنها موضوع در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی افشا می‌شود.
- ۲- تاریخ تصویب سود سهام توسط مجمع عمومی - در تاریخ تصویب سود سهام توسط مجمع عمومی ثبت زیر در دفاتر صورت می‌گیرد:

× سود و زیان انباشته

× سود سهام پرداختنی

- ۳- تاریخ پرداخت سود سهام - طبق ماده ۲۴۰ اصلاحیه قانون تجارت، سود سهام تصویب شده توسط مجمع عمومی باید حداکثر ظرف مدت ۸ ماه از تاریخ تصویب به سهامداران پرداخت شود. در تاریخ پرداخت، ثبت زیر در دفاتر صورت می‌گیرد:

× سود سهام پرداختنی

× وجوه نقد

مثال ۲-۲- سود سهام پیشنهادی هیئت مدیره شرکت شادی برای سال مالی منتهی به ۱۳۸۱/۱۲/۲۹ مبلغ ۴۰۰,۰۰۰ ریال است. مجمع عمومی صاحبان سهام شرکت در تاریخ ۱۳۸۲/۳/۱۸ تشکیل و پرداخت مبلغ ۶۰۰,۰۰۰ ریال سود نقدی را تصویب نمود. این سود در تاریخ ۱۳۸۲/۷/۳۰ به سهامداران پرداخت گردید.

مطلوبست: انجام ثبت‌های لازم در دفتر روزنامه

حل:

۱۳۸۱/۱۲/۲۹ ثبتی در دفاتر صورت نمی‌گیرد.

۱۳۸۲/۳/۱۸ سود و زیان انباشته ۶۰۰,۰۰۰

سود سهام پرداختنی ۶۰۰,۰۰۰

۱۳۸۲/۷/۳۰ سود سهام پرداختنی ۶۰۰,۰۰۰

وجوه نقد ۶۰۰,۰۰۰

غیر نقدی

موارد سود سهام به

سود غیر نقدی

در اغلب موارد سود سهام به صورت نقدی بین صاحبان سهام توزیع می‌گردد، اما گاهی اوقات واحدهای تجاری به دلیل کمبود نقدینگی ممکن است سود سهام را به شکل دارایی‌های غیر نقدی نظیر موجودی کالا بین صاحبان سهام توزیع نمایند که اصطلاحاً به آن سود سهام غیر نقدی اطلاق می‌شود. در این گونه موارد، واحد تجاری باید دارایی‌های غیر نقدی را در تاریخ اعلام سود سهام بر مبنای ارزش متعارف ارزیابی نموده و تفاوت بین ارزش دفتری و ارزش متعارف دارایی را به عنوان سود یا زیان حاصل از واگذاری دارایی شناسایی و قبل از ثبت سود سهام تصویب شده در دفاتر ثبت نماید. توضیح این که هرگونه افزایش یا کاهش در ارزش بازار دارایی‌های مذکور از تاریخ تصویب سود سهام تا تاریخ پرداخت آن متوجه سهامداران بوده و از این بابت ثبتي در حساب‌های شرکت صورت نمی‌گیرد.

مثال ۲-۳- در تاریخ ۱۳۸۱/۳/۲۰ مجمع عمومی صاحبان سهام شرکت شهاب تصویب نمود که موجودی مواد اولیه مازاد بر نیاز شرکت به عنوان سود غیر نقدی بین صاحبان سهام توزیع گردد. در این تاریخ ارزش دفتری موجودی مواد اولیه ۵۰۰,۰۰۰ ریال و ارزش بازار آن ۶۰۰,۰۰۰ ریال بود. این سود غیر نقدی در تاریخ ۱۳۸۱/۵/۲۰ بین سهامداران توزیع گردید.
مطلوبست: انجام ثبت‌های لازم در دفتر روزنامه
حل:

۱۰۰,۰۰۰	۱۳۸۱/۳/۲۰ موجودی مواد اولیه
۱۰۰,۰۰۰	سود حاصل از واگذاری موجودی‌ها
۶۰۰,۰۰۰	سود و زیان انباشته
۶۰۰,۰۰۰	سود سهام پرداختنی
۶۰۰,۰۰۰	۱۳۸۱/۵/۲۰ سود سهام پرداختنی
۶۰۰,۰۰۰	موجودی مواد اولیه

مثال ۲-۴-
محل سود
سرمایه ما
در تاریخ
مطلوبست
حل:

ت

سود سهمی که سهام جایزه نیز نامیده می‌شود، سودی است که به صورت سهام از محل سود انباشته، صرف سهام و یا اندوخته‌ها (به استثنای اندوخته قانونی)، به نسبت تعداد سهام قبلی، بین سهامداران توزیع می‌گردد. به بیان دیگر می‌توان گفت که توزیع سود سهمی همان افزایش سرمایه از محل سود انباشته یا صرف سهام است. به بیان دیگر می‌توان توزیع سود به شکل سهام هیچ‌گونه تغییری در دارایی‌ها، بدهی‌ها و یا جمع حقوق صاحبان سهام ایجاد نمی‌کند و تنها موجب تغییر در اجزای تشکیل دهنده حقوق صاحبان سهام می‌شود. با توجه به این که در اثر اعلام سود سهمی تعداد سهام صادره افزایش می‌یابد، در نتیجه ارزش دفتری هر سهم و همچنین قیمت بازار هر سهم کاهش خواهد یافت.

شده و حساب "سود سهمی قابل توزیع" بستانکار می‌گردد و پس از ثبت افزایش سرمایه در اداره ثبت شرکت‌ها، حساب "سود سهمی قابل توزیع" به حساب "سرمایه - سهام" انتقال می‌یابد.

چنانچه بین تاریخ اعلام سود سهمی و تاریخ ثبت افزایش سرمایه در اداره ثبت شرکت‌ها، صورت‌های مالی تهیه گردد، مانده حساب "سود سهمی قابل توزیع" تحت سرفصل حقوق صاحبان سهام طبقه‌بندی می‌شود.

مثال ۴-۲- مجمع عمومی صاحبان سهام شرکت شروین در تاریخ ۱۳۸۱/۴/۱۸ توزیع سود سهمی به میزان ۳۰ درصد از محل سود انباشته را تصویب نموده و سرمایه شرکت را از مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال به ۱,۳۰۰,۰۰۰ ریال افزایش داد. افزایش سرمایه مذکور در تاریخ ۱۳۸۱/۶/۱۲ در اداره ثبت شرکت‌ها به ثبت رسید. ارزش بازار هر سهم عادی ۱,۰۰۰ ریالی شرکت در تاریخ‌های ۱۳۸۱/۴/۱۸ و ۱۳۸۱/۶/۱۲ به ترتیب ۱,۶۰۰ ریال و ۱,۳۵۰ ریال است.

مطلوبست: انجام ثبت‌های لازم در دفتر روزنامه

حل:

۳۰۰,۰۰۰	۱۳۸۱/۴/۱۸ سود و زیان انباشته
۳۰۰,۰۰۰	سود سهمی قابل توزیع
۳۰۰,۰۰۰	۱۳۸۱/۶/۱۲ سود سهمی قابل توزیع
۳۰۰,۰۰۰	سرمایه - سهام عادی

منظور از سود هر سهم مبلغی از سود خالص شرکت است که به هر سهم عادی تعلق می‌گیرد. سود هر سهم یکی از مهمترین شاخص‌های ارزیابی عملکرد شرکت توسط سهامداران و سرمایه‌گذاران بالقوه برای خرید و فروش سهام شرکت و همچنین یکی از معیارهای تعیین‌کننده ارزش بازار سهام عادی است. محاسبه سود هر سهم بستگی به ساختار سرمایه شرکت دارد. به طور کلی، ساختار سرمایه شرکت به یکی از دو صورت زیر است:

۱- ساختار ساده سرمایه - در صورتی که ساختار سرمایه شرکت صرفاً از سهام عادی یا سهام ممتاز غیر قابل تبدیل تشکیل شده باشد اصطلاحاً به آن ساختار ساده سرمایه گفته می‌شود.

۲- ساختار پیچیده سرمایه - در صورتی که ساختار سرمایه شرکت شامل اوراق بهادار قابل تبدیل (سهام ممتاز قابل تبدیل به سهام عادی و اوراق قرضه قابل تبدیل به سهام عادی) باشد به آن ساختار پیچیده سرمایه اطلاق می‌گردد.

در این فصل تنها به محاسبات مربوط به سود هر سهم در ساختار ساده سرمایه پرداخته می‌شود و ساختار پیچیده سرمایه در دروس حسابداری میانه مورد بحث قرار خواهد گرفت.

محاسبه سود هر سهم در ساختار ساده سرمایه

محاسبه سود هر سهم در ساختار ساده سرمایه سه حالت وجود دارد:

۱- شرکت فقط از سهام عادی تشکیل شده و تعداد آن در طی سال ثابت باشد. در این حالت سود هر سهم از تقسیم

محاسبه سود هر سهم در ساختار ساده سرمایه

برای محاسبه سود هر سهم در ساختار ساده سرمایه سه حالت وجود دارد:

۱- سرمایه شرکت فقط از سهام عادی تشکیل شده و تعداد آن در طی سال ثابت باشد. در این حالت سود هر سهم از تقسیم سود خالص بر تعداد سهام عادی به دست می آید، یعنی:

$$\text{سود هر سهم} = \frac{\text{سود خالص}}{\text{تعداد سهام عادی}}$$

۲- سرمایه شرکت فقط از سهام عادی تشکیل شده و تعداد آن در طی سال تغییر کرده باشد. در مواردی که تعداد سهام شرکت در طی سال در اثر عواملی نظیر صدور سهام جدید، بازخرید و ابطال سهام، تحویل و فروش سهام خزانه، تجزیه سهام و توزیع سود سهمی تغییر کرده باشد، سود هر سهم از رابطه زیر به دست می آید:

$$\text{سود هر سهم} = \frac{\text{سود خالص}}{\text{میانگین موزون تعداد سهام عادی}}$$

میانگین موزون تعداد سهام عادی طی دوره با توجه به تعداد سهام و کسری از دوره جاری که سهام در دست سهامداران بوده است محاسبه می شود. برای این منظور تعداد سهام عادی در دست سهامداران در ابتدای دوره و تغییرات طی دوره شامل صدور سهام جدید، بازخرید و ابطال سهام، تحویل سهام خزانه، فروش سهام خزانه، تجزیه سهام، معکوس و توزیع سود سهمی در نظر گرفته می شود.

لازم به توضیح است که تجزیه سهام، معکوس و توزیع سود سهمی عطف به ماسبق می شود، یعنی در هر تاریخی که این سه مورد رخ دهد فرض می شود که سهام از ابتدای دوره جاری در دست سهامداران بوده است.

۳- سرمایه شرکت علاوه بر سهام عادی متشکل از سهام ممتاز غیر قابل تبدیل نیز باشند. در این حالت برای محاسبه سود هر سهم ابتدا سود سهام ممتاز از سود خالص کسر شده و سپس باقی مانده بر تعداد یا میانگین موزون تعداد سهام عادی تقسیم می شود، یعنی:

$$\text{سود هر سهم} = \frac{\text{سود سهام ممتاز} - \text{سود خالص}}{\text{تعداد یا میانگین موزون تعداد سهام عادی}}$$

در خصوص سود سهام ممتاز موارد زیر قابل ذکر است:

الف - در صورتی که سهام ممتاز بدون سود انباشته (غیر جمع شونده) باشد، تنها در صورت اعلام سود، سود سهام ممتاز سال جاری از سود خالص کسر می شود.

ب - در صورتی که سهام ممتاز با سود انباشته (جمع شونده) باشد، سود سهام ممتاز برای سال جاری، صرف نظر از اعلام یا عدم اعلام سود، از سود خالص کسر می شود. لازم به توضیح است که سودهای معوق سهام ممتاز در محاسبات منظور نمی شود.

مثال ۶-۲- سرمایه شرکت داریوش متشکل از ۴,۰۰۰ سهم عادی ۱,۰۰۰ ریالی است. با فرض این که سود خالص شرکت در سال ۱۳۸۱ مبلغ ۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال باشد،

مطلوبست: محاسبه سود هر سهم در سال ۱۳۸۱

حل:

حل:

$$\frac{1,500,000}{4,000} = 375 \quad \text{سود هر سهم}$$

مثال ۹-

مثال ۷-۲- تعداد سهام عادی در دست سهامداران شرکت کورش در ابتدای سال ۱۳۸۱ معادل ۴,۰۰۰ سهم بود. اطلاعات مربوط به تغییرات سهام عادی در طی سال به شرح زیر می باشد:

۱۳۸۱/۴/۱ صدور ۲,۰۰۰ سهم عادی جدید

۱۳۸۱/۹/۳۰ تحویل ۱,۲۰۰ سهم به عنوان سهام خزانه

سود خالص شرکت در سال ۱۳۸۱ مبلغ ۷,۸۰۰,۰۰۰ ریال می باشد.

مطلوبست:

(۱) محاسبه میانگین موزون تعداد سهام عادی در سال ۱۳۸۱

(۲) محاسبه سود هر سهم در سال ۱۳۸۱

حل:

تاریخ	تعداد سهام	مدت	میانگین تعداد سهام
۱/۱ تا ۳/۳۱	۴,۰۰۰	$\frac{3}{12}$	۱,۰۰۰
۴/۱ تا ۹/۳۰	$4,000 + 2,000 = 6,000$	$\frac{6}{12}$	۳,۰۰۰
۹/۳۰ تا ۱۲/۲۹	$6,000 - 1,200 = 4,800$	$\frac{3}{12}$	۱,۲۰۰
			<u>۵,۲۰۰</u>

$$\frac{7,800,000}{5,200} = 1,500 \quad \text{سود هر سهم}$$

مثال ۸-۲- سرمایه شرکت سیاوش در ابتدای سال ۱۳۸۱ متشکل از اقسام زیر است:

ریال

سهام عادی ۱,۰۰۰ ریالی (۵,۰۰۰ سهم)

۵,۰۰۰,۰۰۰

سهام ممتاز ۱۰ درصد ۱,۵۰۰ ریالی (۲,۰۰۰ سهم)

۳,۰۰۰,۰۰۰

سود خالص شرکت در سال ۱۳۸۱ مبلغ ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال بوده و سرمایه شرکت در طی سال تغییری نداشته است. مطلوبست: محاسبه سود هر سهم در سال ۱۳۸۱

حل:

سود سهام ممتاز

$$۳,۰۰۰,۰۰۰ \times ۱۰\% = ۳۰۰,۰۰۰$$

سود هر سهم

$$\frac{۲,۰۰۰,۰۰۰ - ۳۰۰,۰۰۰}{۵,۰۰۰} = ۳۴۰$$

ارزش دفتری هر سهم

ارزش دفتری هر سهم نشان دهنده مبلغی از خالص دارایی‌های شرکت است که به هر سهم عادی تعلق می‌گیرد و از آن برای ارزیابی ارزش ویژه شرکت استفاده می‌شود. در شرکت‌هایی که سهام آن‌ها فقط از نوع عادی می‌باشد، ارزش دفتری سهم عادی از تقسیم جمع حقوق صاحبان سهام بر تعداد سهام عادی صادر شده به دست می‌آید، یعنی:

$$\text{ارزش دفتری هر سهم عادی} = \frac{\text{جمع حقوق صاحبان سهام}}{\text{تعداد سهام عادی}}$$

۲- حقوق صاحبان سهام شرکت فروزان در ترازنامه مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۹ به شرح زیر است:

$$\text{ارزش حقوق صاحبان سهام} = \frac{\text{ارزش دفتری هر سهم عادی}}{\text{تعداد سهام عادی}}$$

مثال ۹-۲ - حقوق صاحبان سهام شرکت فروزان در ترازنامه مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۹ به شرح زیر است:

ریال	سهام عادی ۱,۰۰۰ ریالی
۵,۰۰۰,۰۰۰	سهام عادی
۱,۰۰۰,۰۰۰	صرف سهام عادی
۱,۲۰۰,۰۰۰	اندوخته‌ها
۱,۵۰۰,۰۰۰	سود انباشته
<u>۸,۷۰۰,۰۰۰</u>	

مطلوبست: محاسبه ارزش دفتری هر سهم عادی در تاریخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۹
حل:

$$\text{تعداد سهام عادی} = ۵,۰۰۰,۰۰۰ \div ۱,۰۰۰ = ۵,۰۰۰$$

$$\text{ارزش دفتری هر سهم عادی} = \frac{۸,۷۰۰,۰۰۰}{۵,۰۰۰} = ۱,۷۴۰$$

در شرکت‌هایی سرمایه آن‌ها متشکل از سهام عادی و سهام ممتاز می‌باشد برای محاسبه ارزش دفتری هر سهم عادی، ابتدا حقوق صاحبان سهام ممتاز (ارزش تصفیه سهام ممتاز^۱ بعلاوه کلیه سودهای معوق) محاسبه و از جمع حقوق صاحبان سهام کسر می‌شود، سپس حاصل بر تعداد سهام عادی صادر شده تقسیم می‌گردد، یعنی:

$$\text{حقوق صاحبان سهام ممتاز} - \text{جمع حقوق صاحبان سهام} = \text{ارزش دفتری هر سهم عادی}$$

۱- در صورتی که برای سهام ممتاز ارزش تصفیه تعیین نشده باشد، حقوق صاحبان سهام ممتاز برابر با ارزش دفتری سهام ممتاز (ارزش اسمی بعلاوه صرف سهام) بعلاوه کلیه سودهای معوق آن می‌باشد.

مثال ۱۰-۲- حقوق صاحبان سهام شرکت فروزنده در ترازنامه مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۹ به شرح زیر است:

ریال	
۱,۵۰۰,۰۰۰	سهام ممتاز ۱۲ درصد جمع شونده ۱,۰۰۰ ریالی
۴۰۰,۰۰۰	صرف سهام ممتاز
۴,۰۰۰,۰۰۰	سهام عادی ۲,۰۰۰ ریالی
۱,۰۰۰,۰۰۰	صرف سهام عادی
۶۰۰,۰۰۰	انداخته‌ها
۲,۰۰۰,۰۰۰	سود انباشته
<u>۹,۵۰۰,۰۰۰</u>	

با فرض این که ارزش تصفیه هر سهم ممتاز ۱,۸۰۰ ریال باشد و سود سهام ممتاز برای سال جاری اعلام نشده باشد،
مطلوبست: محاسبه ارزش دفتری هر سهم عادی در تاریخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۹
حل:

$$4,000,000 \div 2,000 = 2,000$$

$$1,500,000 \div 1,000 = 1,500$$

$$1,500 \times 1,800 = 2,700,000$$

$$1,500,000 \times \%12 = 180,000$$

$$\frac{9,500,000 - (2,700,000 + 180,000)}{2,000} = 3,310$$

تعداد سهام عادی
تعداد سهام ممتاز
ارزش تصفیه سهام ممتاز
سود معوق سهام ممتاز
ارزش دفتری هر سهم عادی

انحلال شرکت سهامی

انحلال شرکت سهامی به معنای پایان فعالیت آن است...

مسائل

۱-۲- اطلاعات زیر در پایان سال مالی منتهی به ۱۳۳۱/۱۲/۲۹ از مدارک حسابداری شرکت چنگیز استخراج شده است:

ریال

۵,۰۰۰,۰۰۰

۱,۰۰۰,۰۰۰

۱۵۰,۰۰۰

۸۰۰,۰۰۰

۱,۲۰۰,۰۰۰

۲,۵۰۰,۰۰۰

سرمایه - سهام عادی ۱,۰۰۰ ریالی

صرف سهام عادی

اندوخته قانونی

اندوخته توسعه و تکمیل

سود انباشته ابتدای سال

سود خالص (پس از کسر مالیات)

مجمع عمومی صاحبان سهام شرکت در تاریخ ۱۳۳۲/۴/۲۵ تشکیل و تصمیمات زیر را اتخاذ نمود:

۱- احتساب اندوخته قانونی طبق اصلاحیه قانون تجارت

۲- تخصیص مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ ریال به عنوان اندوخته توسعه و تکمیل

۳- تقسیم مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال به عنوان سود سهام

مطلوبست: انجام ثبت‌های لازم در دفتر روزنامه در ارتباط با تصمیمات مجمع عمومی

ریال		ریال	
۱,۲۰۰,۰۰۰	بدهی های جاری	۱,۲۰۰,۰۰۰	موجودی نقد
۸۰۰,۰۰۰	بدهی های غیر جاری	۲,۳۰۰,۰۰۰	سایر دارایی های جاری
۵,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه - سهام عادی ۱,۰۰۰ ریالی	۳,۲۰۰,۰۰۰	دارایی های ثابت مشهود
۱,۵۰۰,۰۰۰	سود انباشته	۱,۸۰۰,۰۰۰	سایر دارایی های غیر جاری
<u>۸,۵۰۰,۰۰۰</u>		<u>۸,۵۰۰,۰۰۰</u>	

مطلوبست:

(۱) تعیین حداکثر مبلغی که به عنوان سود نقدی می توان پرداخت کرد.

(۲) با فرض آن که سود سهام پیشنهادی هیئت مدیره به مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال به تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام برسد، ثبت های روزنامه را در تاریخ های زیر ارائه دهید:

الف) تاریخ پیشنهاد سود سهام

ب) تاریخ تصویب سود سهام

ج) تاریخ پرداخت سود سهام

۲-۷- تعداد سهام عادی در دست سهامداران شرکت جاسم در ابتدای سال ۱۳۸۱ معادل ۶۰,۰۰۰ سهم بود. خلاصه رویدادهای مربوط به سهام در سال ۱۳۸۱ به شرح زیر است:

۱۳۸۱/۵/۱ افزایش سرمایه به میزان ۵۰ درصد

۱۳۸۱/۷/۱ خرید سهام خزانه به میزان ۱۵,۰۰۰ سهم

۱۳۸۱/۱۱/۱ فروش مجدد سهام خزانه

با فرض این که سود خالص سال ۱۳۸۱ مبلغ ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال باشد،

مطلوبست:

(۱) محاسبه میانگین موزون تعداد سهام عادی شرکت جاسم در سال ۱۳۸۱

(۲) محاسبه سود هر سهم عادی برای سال ۱۳۸۱

ماده شرکت قاسم در ابتدای سال ۱۳۸۱ متشکل از اجزای زیر می باشد:

۲-۹- بخش حقوق صاحبان سهام ترازنامه شرکت هلاکو در تاریخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۹ در زیر ارائه شده است:

ریال

۲,۰۰۰,۰۰۰
۴,۰۰۰,۰۰۰
۴۰۰,۰۰۰
۸۰۰,۰۰۰
<hr/>
۷,۲۰۰,۰۰۰
۶۰۰,۰۰۰
<hr/>
۲,۰۰۰,۰۰۰
<hr/>
<u>۹,۸۰۰,۰۰۰</u>

سرمایه - سهام ممتاز ۸ درصد ۱,۰۰۰ ریالی
 سرمایه - سهام عادی ۲,۵۰۰ ریالی
 صرف سهام ممتاز
 صرف سهام عادی

اندوخته‌ها
 سود انباشته

با فرض این که ارزش تصفیه هر سهم ممتاز (در صورت انحلال شرکت) ۱,۵۰۰ ریال باشد و در دو سال گذشته هیچ‌گونه سودی بین سهامداران توزیع نشده باشد،
 مطلوبست: محاسبه ارزش دفتری هر سهم عادی در تاریخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۹

سود انباشته
 ۲-۱۱

فرایند تشکیل، انتشار سهام و تغییرات سرمایه در شرکت‌های سهامی

شرکت‌های سهامی از طریق جمع‌آوری پس‌اندازهای تعداد زیادی از مردم ابزار مناسبی برای تأمین سرمایه لازم برای فعالیت‌های تجاری گسترده به شمار می‌روند. تقریباً تمامی واحدهای تجاری بزرگ مانند صنایع فولاد، ذوب آهن، بانک‌ها و شرکت‌های بیمه و بسیاری از واحدهای کوچک در قالب شرکت‌های سهامی سازمان‌دهی می‌شوند. بنابراین به دلیل نقش مهم شرکت‌های سهامی در اقتصاد کشور و به منظور درک صحیح از شرایط اقتصادی توجه به شرکت‌های سهامی و روش‌های حسابداری آن‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

مفاهیم، اصول و روش‌های حسابداری در شرکت‌های سهامی تقریباً مشابه مؤسسات تک‌مالکی و شرکت‌های تضامنی است و تنها از نظر ویژگی‌ها و ترکیب سرمایه با آن‌ها تفاوت دارد. در این فصل، حسابداری شرکت‌های سهامی شامل مباحث مربوط به تشکیل شرکت سهامی و انتشار سهام و همچنین تغییرات در سرمایه شرکت بعد از تأسیس با توجه به مفاد اصلاحیه قانون تجارت مورد بحث قرار می‌گیرد.

تعریف شرکت سهامی

طبق ماده ۱ اصلاحیه قانون تجارت مصوب اسفند ماه ۱۳۴۷، شرکت سهامی شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی سهام آن‌ها است. طبق ماده ۲ اصلاحیه قانون مذکور شرکت سهامی شرکت بازرگانی محسوب می‌شود، ولو این که موضوع عملیات آن امور بازرگانی نباشد.

انواع شرکت‌های سهامی

طبق ماده ۴ اصلاحیه قانون تجارت، شرکت‌های سهامی به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱- شرکت‌های سهامی عام - شرکت‌هایی هستند که مؤسسين قسمتی از سرمایه شرکت را از طریق فروش سهام به مردم تأمین می‌کنند.

۲
۲- شرکت‌های سهامی خاص - شرکت‌هایی هستند که تمام سرمایه آن‌ها در موقع تأسیس منحصرأ توسط مؤسسين تأمین می‌گردد.
طبق ماده ۵ اصلاحیه قانون تجارت، در موقع تأسیس حداقل سرمایه در شرکت‌های سهامی عام پنج میلیون ریال و در شرکت‌های سهامی خاص یک میلیون ریال است.

ویژگی‌های شرکت‌های سهامی

- ویژگی‌هایی که شرکت‌های سهامی را از مؤسسات تک‌مالکی و شرکت‌های تضامنی متمایز می‌سازد به شرح زیر است:
- ۱- شخصیت حقوقی مستقل - شرکت سهامی، بر خلاف مؤسسات تک‌مالکی و شرکت‌های تضامنی، یک شخصیت حقوقی مستقل از صاحبان سهام خود می‌باشد، بنابراین همانند یک شخصیت حقیقی می‌تواند دارای خریداری نموده و مالک آن گردد و برای ادامه فعالیت خود بدهی نیز تقبل نماید. به همین دلیل هرگونه اقدام شخصی صاحبان سهام هیچ نوع تعهد و الزامی برای شرکت سهامی به وجود نمی‌آورد.
 - ۲- مسئولیت محدود سهامداران - باتوجه به این که شرکت سهامی یک شخصیت حقوقی مجزا از مالکان خود دارد، مسئولیت سهامداران در قبال بدهی شرکت محدود به مبلغ اسمی سرمایه آن‌ها بوده و در صورت ورشکستگی شرکت، طلبکاران شرکت قانوناً نمی‌توانند هیچ‌گونه ادعایی نسبت به دارایی‌های سهامداران داشته باشند.
 - ۳- تفکیک مدیریت از مالکیت - از آنجایی که تعداد سهامداران شرکت سهامی زیاد می‌باشد، تمامی آن‌ها نمی‌توانند در اداره امور شرکت نقش داشته باشند، بنابراین سهامداران از بین خود تعدادی را به عنوان عضو هیئت مدیره انتخاب نموده و اداره امور شرکت‌ها به آن‌ها می‌سپارند.

امور شرکت نقش داشته باشند، بنابراین سهامداران از بین خود باید کمیته
اداره امور شرکت‌ها به آنها می‌سپارند.

۴- سهولت جمع‌آوری سرمایه - از آنجایی که در شرکت‌های سهامی افراد مختلف می‌توانند سرمایه‌گذاری نمایند، لذا این‌گونه شرکت‌ها به سهولت می‌توانند سرمایه‌های کوچکی را که به تنهایی برای فعالیت‌های عمده تجاری کافی نیست، جمع‌آوری نموده و در پروژه‌های مورد نظر به کار گیرند.

۵- سهولت نقل و انتقال سهام - برخلاف شرکت‌های تضامنی که انتقال سهم‌الشرکه باید با موافقت کلیه شرکا باشد، سهامداران یک شرکت سهامی به سادگی می‌توانند سهام خود را به اشخاص دیگر واگذار نمایند، بدون این که نقل و انتقال سهام بین سهامداران تأثیری بر وضعیت مالی و ادامه فعالیت شرکت داشته باشد.

۶- تداوم فعالیت - یک شرکت سهامی با نقل و انتقال سهام و تغییر مالکیت و حتی با فوت یا ورشکستگی یک یا تعدادی از سهامداران از بین نمی‌رود و بقای آن مستقل از بقای سهامداران می‌باشد، در صورتی که در شرکت‌های تضامنی با کناره‌گیری یا فوت یکی از شرکا به احتمال زیاد شرکت منحل می‌گردد.

سازمان شرکت‌های سهامی

- به موجب اصلاحیه قانون تجارت، شرکت‌های سهامی دارای سه رکن اساسی زیر می‌باشند:
- ۱- مجمع عمومی صاحبان سهام
 - ۲- هیئت مدیره
 - ۳- بازرسان

مجمع عمومی صاحبان سهام

مجمع عمومی بالاترین رکن هر شرکت سهامی است و از اجتماع صاحبان سهام جهت اتخاذ تصمیم درباره امور شرکت تشکیل می شود. طبق ماده ۷۳ اصلاحیه قانون تجارت، مجامع عمومی شرکت های سهامی عبارتند از:

- الف - مجمع عمومی مؤسس - این مجمع از مؤسسين و پذیره نویسان تشکیل می شود و وظایف آن به قرار زیر است:
 - ۱- رسیدگی به گزارش مؤسسين و تصویب آن
 - ۲- تصویب طرح اساسنامه و در صورت لزوم اصلاح آن
 - ۳- انتخاب اولین مدیران و بازررس یا بازرسان شرکت
 - ۴- تعیین روزنامه کثیرالانتشار جهت درج آگهی های شرکت (تا تشکیل اولین مجمع عمومی عادی)

ب - مجمع عمومی عادی - مجمعی است که در شرکت های سهامی خاص تشکیل مجمع عمومی مؤسس الزامی نیست^۱. پیش بینی شده است، تشکیل می شود^۲. وظایف مجمع عمومی عادی به قرار زیر است:

- ۱- رسیدگی به ترازنامه و حساب سود و زیان (پس از استماع گزارش هیئت مدیره و بازرسان شرکت)
- ۲- تصویب صورت های مالی شرکت و تصویب میزان سود قابل تقسیم بین صاحبان سهام
- ۳- انتخاب مدیران و بازرسان و تعیین حق الزحمه آنها
- ۴- تعیین روزنامه کثیرالانتشار جهت درج آگهی های شرکت

به طور کلی، مجمع عمومی عادی می تواند نسبت به کلیه امور شرکت به جز آنچه که در صلاحیت مجمع عمومی مؤسس و فوق العاده است تصمیم بگیرد^۳.

۴- تعیین روزنامه کثیرالانتشار جهت درج آگهی های شرکت

به طور کلی، مجمع عمومی عادی می تواند نسبت به کلیه امور شرکت به جز آنچه که در صلاحیت مجمع عمومی مؤسس و فوق العاده است تصمیم بگیرد.^۲

ج - مجمع عمومی فوق العاده - مجمعی است که در موارد لازم برای اتخاذ تصمیم نسبت به امور مهم و فوق العاده که از وظایف آن است، تشکیل می شود. وظایف مجمع عمومی فوق العاده به قرار زیر است:

۱- افزایش یا کاهش سرمایه

۲- تغییر در مواد اساسنامه

۳- انحلال شرکت قبل از موعد مقرر در اساسنامه

۴- تغییر نوع شرکت

هیئت مدیره

هیئت مدیره رکن فعال هر شرکت سهامی و نماینده قانونی شرکت برای اداره امور آن می باشد. هیئت مدیره از بین صاحبان سهام انتخاب شده و جز درباره موضوعاتی که به موجب قانون تجارت اخذ تصمیم و اقدام درباره آنها در صلاحیت خاص مجامع عمومی است، دارای کلیه اختیارات لازم برای اداره امور شرکت - در حدود موضوع شرکت - می باشد. حداقل تعداد اعضای هیئت مدیره در شرکت های سهامی عام ۵ نفر و در شرکت های سهامی خاص ۳ نفر می باشد.

۱- ماده ۸۲ اصلاحیه قانون تجارت

۲- ماده ۸۹ اصلاحیه قانون تجارت